

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ

2.1. Мета та основні завдання

Розглянемо питання про наукову і науково-технічну діяльність (далі ННТД).

Розділ XI **Закону про ВО** має назву «Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах».

Стаття 65 цього закону визначає мету і завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах.

1. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Проведення наукової і науково-технічної діяльності університетами, академіями, інститутами є обов'язковим.

2. Суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є наукові, науково-педагогічні працівники, особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, інші працівники вищих навчальних закладів, а також працівники підприємств, які спільно з вищими навчальними закладами провадять наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність.

3. **Основною метою** наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є здобуття нових наукових знань шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх спрямування на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів тощо для забезпечення інноваційного розвитку суспільства, підготовки фахівців інноваційного типу.

4. **Основними завданнями** наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів є:

- 1) одержання конкурентоспроможних наукових і науково-прикладних результатів;
- 2) застосування нових наукових, науково-технічних знань під час підготовки фахівців з вищою освітою;
- 3) формування сучасного наукового кадрового потенціалу, здатного забезпечити розробку та впровадження інноваційних наукових розробок.

Статті 67 Закону присвячена організації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Відповідно до цієї статті:

1. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у ВНЗ провадиться відповідно до законодавства про освітню, наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність. Державні органи, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, **формують політику** наукової і інноваційної

діяльності, яка здійснюється безпосередньо вищими навчальними закладами на засадах автономії.

2. Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки – **Міністерство освіти і науки України:**

1) розробляє пропозиції щодо обсягу бюджетного фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності ВНЗ з урахуванням їхніх запитів;

2) погоджує рішення про утворення науково-навчальних і науково-дослідних об'єднань, що провадять наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність спільно з науковими установами і організаціями Національної академії наук України, національних галузевих академій тощо

3) розробляє державні цільові програми, спрямовані на обладнання вищих навчальних закладів сучасними приладами, науковим обладнанням, навчальними лабораторіям з урахуванням їхніх запитів.

3. Вищі навчальні заклади на конкурсних засадах формують тематику науково-дослідних робіт і самостійно затверджують **тематичні плани** наукової діяльності.

4. Держава економічно заохочує підприємства різних форм власності до співпраці з вищими навчальними закладами щодо виконання науково-інноваційних проектів, підготовки і перепідготовки фахівців з вищою освітою, проведення практики студентів.

5. Вищий навчальний заклад, який провадить наукову діяльність, що має важливе значення для науки, економіки та виробництва, і хоче отримати відповідну державну підтримку, має право пройти державну атестацію відповідно до [Закону України](#) "Про наукову і науково-технічну діяльність".

2.1. Науково-організаційні структури та керівництво

Організацію ННТД у СумДУ та її безпосереднє керівництво, планування, поточне управління здійснює *проректор з наукової роботи* в межах делегованих ректором повноважень. Функції управління та організації наукової діяльності проректор з наукової роботи здійснює через створені у СумДУ наукові підрозділи та дорадчі наукові структури.

До організаційних наукових підрозділів відносяться:

- Науково-дослідна частина (НДЧ);
- Центр науково-технічної і економічної інформації (ЦЕНТЕІ);
- Відділ докторантури та аспірантури.

НДЧ займається організацією та координацією досліджень і розробок за держбюджетними темами, господарськими договорами, державними і міжнародними грантами.

НДЧ у своїй діяльності керується законами України, нормативними документами МОН України, статутом університету, наказами ректора, відповідним Положенням та іншими нормативними документами СумДУ. Очолює роботу НДЧ начальник, який призначається наказом ректора та підпорядкований проректору з наукової роботи.

Головними завданнями НДЧ є управління ННТД СумДУ, керування та науково-організаційне забезпечення бюджетних і господарських тематик та статистичної звітності перед органами управління і статистики, забезпечення методичної і правової допомоги керівникам наукових структурних підрозділів. Зокрема:

У галузі планування та організації наукових досліджень:

- розробка планів науково-дослідних, науково-технічних, дослідно-конструкторських робіт (далі — НДР) на конкурсних засадах;
- організація виконання досліджень та розробок на сучасному науково-технічному рівні;
- здійснення контролю за своєчасним та якісним виконанням науково-дослідних робіт у відповідності з затвердженими технічними завданнями та програмами;
- забезпечення державної реєстрації виконуваних досліджень, своєчасності та достовірності звітності з НДР;
- здійснення заходів з організації впровадження результатів завершених наукових досліджень;
- залучення викладачів, наукових співробітників університету, докторантів, аспірантів і студентів до участі у виконанні міждержавних та міжнародних наукових програм;
- розробка та проведення сучасних інноваційних процедур впровадження результатів досліджень;

У галузі забезпечення наукових досліджень:

- здійснює інформаційне забезпечення досліджень та розробок, в тому числі через органи державної системи науково-технічної інформації;
- проводить техніко-економічну експертизу науково-дослідних робіт, патентні дослідження з метою забезпечення високого науково-технічного рівня і патентної чистоти та сприяє оформленню заявок на очікувані патенти;

- організовує раціональне (в тому числі на основі кооперації) використання унікального обладнання.

У галузі *організації праці та фінансування досліджень*:

- розробляє штатний розклад НДЧ університету, узгоджує і корегує кошториси видатків на виконання НДР;
- організує та проводить спільно з науковими підрозділами університету атестацію наукових співробітників та фахівців;
- готує пропозиції щодо встановлення надбавок, доплат і премій співробітникам.

У галузі *зв'язку наукових досліджень з навчальним процесом*:

- бере участь в організації розробок наукових проблем розвитку та вдосконалення вищої освіти;
- сприяє у наданні лабораторної бази проблемних науково-дослідних лабораторій університету студентам, аспірантам і докторантам для проведення досліджень, в тому числі для виконання курсових і кваліфікаційних робіт, проведення виробничних практик;
- приймає участь в модернізації діючих та створенню нових навчальних і науково-дослідних лабораторій.

До складу НДЧ входять наукові підрозділи факультетів і кафедр, навчально-науково-виробничі центри, міжгалузеві, проблемні і науково-дослідні лабораторії, наукові і науково-технічні відділи та інші структурні наукові підрозділи; науково-дослідні інститути.

Наукові підрозділи можуть за рішенням вченої ради на кафедрах, факультетах, інститутах і при НДЧ та діють на основі статуту СумДУ, знаходяться в підпорядкуванні відповідних структурних підрозділів, здійснюють свою діяльність відповідно до затверджених ректором Положень про них тощо.

Наукова рада університету (дані НР) є колективним дорадчим органом управління науковою та науково-технічною діяльністю СумДУ. Вона приймає рішення та виробляє рекомендації в межах своєї компетенції відповідно Положення.

Центр науково-технічної і економічної інформації СумДУ (далі – ЦНТЕІ) має таку структуру:

- відділ управління захистом інтелектуальної власності із групою проведення патентних досліджень;
- група ІТ-забезпечення роботи ЦНТЕІ;
- група організації трансферу технологій;
- група організації грантової діяльності наукового спрямування;

– відділ організації оприлюднення результатів наукових досліджень із групою наукових журналів та групою організації і проведення конференцій.

Відділ управління захистом інтелектуальної власності має такі функції:

- організація та методичне забезпечення управління процесом захисту права інтелектуальної власності в університеті;
- забезпечення набуття університетом майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності (складання ліцензійних договорів, продаж за ліцензіями об'єктів інтелектуальної власності тощо).

Група проведення патентних досліджень має такі функції:

- підготовка та подання документів на об'єкти права інтелектуальної власності для патентування науково-технічних розробок, у тому числі інших вітчизняних та іноземних юридичних та фізичних осіб (у якості платних послуг);
- інформаційно-аналітичне забезпечення робіт зі створення, охорони і захисту об'єктів права інтелектуальної власності;
- ведення реєстру отриманих охоронних документів, поданих від імені СумДУ.

Група ІТ-забезпечення роботи ЦНТЕІ має такі функції:

- технологічна підтримка інформаційних сервісів ЦНТЕІ;
- створення та технологічне супроводження web-сайтів наукових видань та наукових конференцій, семінарів.

Група організації трансферу технологій має такі функції:

- формування та супроводження баз даних наукових розробок, сервісних послуг і технологічних запитів університету, інших ВНЗ і підприємств з виконанням функції міжрегіонального центру трансферу технологій;
- розміщення і супроводження інформації про актуальні науково-технічні розробки та сервісні наукові послуги університету в національних та міжнародних мережах трансферу технологій;
- розробка та впровадження в університеті нових підходів з формування та реалізації науково-інноваційної політики в частині рекламування науково-технічних розробок та надання сервісних наукових послуг;
- моніторинг та облік ринку потенційних замовників на науково-технічні розробки та сервісні наукові послуги для відповідних структурних підрозділів університету;
- організаційне забезпечення рекламної і виставкової діяльності.

Група організації грантової діяльності наукового спрямування має такі функції:

- організаційне і методичне забезпечення управління процесом участі у конкурсах на вітчизняні та міжнародні наукові гранти;
- пошук та розповсюдження інформації про наукові гранти, спільні наукові конкурси, конкурси в рамках державних і міжнародних програм тощо;
- інформаційне і методичне супроводження процесу подання заявок на гранти.

Відділ організації оприлюднення результатів наукових досліджень має такі функції:

- аналіз показників публікаційної активності, в т.ч. у виданнях, які індексуються наукометричними базами даних, підготовка пропозицій щодо організації відповідної роботи у структурних підрозділах та стимулювання публікаційної активності вчених університету у рейтингових журналах;
- інформаційна і технічна допомога науковцям до публікацій статей у журналах, що індексуються наукометричними базами даних.

Редакційна група наукових журналів має такі функції:

- організація роботи із підвищення наукового рівня журналів та їх входження до наукометричних та реферативних баз даних, отримання статусу фахового видання.

Група організації та проведення конференцій має такі функції:

- організація роботи з підготовки до проведення заходів наукового, науково-методичного та іншого спрямування в університеті;
- реєстрація в МОН України і УкрІНТЕІ заходів, організатором чи співорганізатором яких виступає університет та забезпечення відповідного звітування.

2.3. Фінансування наукових досліджень і розробок

Для здійснення ННТД запроваджується принцип *багатоканального фінансування*, у тому числі з використанням можливостей, які надає вхідження України в міжнародний науковий простір.

Джерелами фінансування ННТД у СумДУ є кошти державного бюджету та кошти, одержані на виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, надання наукових послуг на замовлення юридичних і фізичних осіб, кошти від державних та міжнародних фондів (гранти) інші джерела відповідно до чинного законодавства.

Наукові дослідження і розробки СумДУ, що проводяться за рахунок коштів загального фонду державного бюджету, фінансуються Міністерством освіти і науки України за бюджетною програмою відповідно до затвердженого тематичного плану.

Кошти державного бюджету надходять до казначейського рахунку університету, а бухгалтерський облік їх здійснює бухгалтерія університету окремо по кожній держбюджетній темі згідно кошторисів.

Кошти за виконання господарчої тематики, державних і міжнародних грантів надходять на спеціальний реєстраційний рахунок університету для розрахунків за виконані НДР, а їх бухгалтерський облік здійснює бухгалтерія університету. Оплата праці виконавців окремо по кожній НДР здійснюється згідно нормативних документів з оплати праці у межах кошторисів по НДР.

Прокоментувати презентацію з показниками.